

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра фінансів

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО НАПИСАННЯ
ДИПЛОМНИХ РОБІТ
ОР - БАКАЛАВР**

для студентів

спеціальностей 072 «Фінанси банківська справа і страхування»,
072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма)
галузі знань «Управління і адміністрування»

Івано-Франківськ – 2021

УДК 330:378.147.88

Т 48

*Схвалено друку на засіданні
кафедри фінансів №7 від 16.02.2021*

Рецензенти:

Ємець О.І. кандидат економічних наук, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки (Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника);

Гнатюк Т.М. кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту (Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника).

Т 48

Криховецька З.М. Методичні вказівки до написання дипломних робіт ОР-бакалавр для студентів спеціальностей 072 «Фінанси банківська справа і страхування», 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма) галузі знань «Управління і адміністрування». Івано-Франківськ, 2021. 33 с.

Методичні вказівки до написання дипломних робіт ОР-бакалавр складено для студентів спеціальностей 072 «Фінанси банківська справа і страхування» та 072 «Фінанси банківська справа і страхування» скорочений термін) галузі знань «Управління і адміністрування». Наведено методику виконання бакалаврської роботи, що передбачає ґрунтовне опрацювання, детальний аналіз, критичну оцінку літературних джерел із досліджуваної теми, аналіз проблемних питань, цифрового матеріалу, розробку пропозицій та визначення напрямів удосконалення діючої практики.

УДК 330:378.147.88

© Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2021

ВСТУП

Організація підготовки дипломних робіт ОР – бакалавр спеціальностей 072 «Фінанси банківська справа і страхування» та спеціальностями 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма) здійснюється кафедрою фінансів. У відведений для підготовки бакалаврської роботи час студент повинен своєчасно зібрати, систематизувати і проаналізувати теоретичний та практичний матеріал, на належному якісному рівні виконати, оформити та захистити бакалаврську роботу відповідно до вимог вищої школи.

Підготовлені методичні вказівки до підготовки бакалаврських робіт знайомлять майбутніх фахівців із вимогами бакалаврської роботи, її особливостями як наукового дослідження, організацією й методами самостійної роботи в процесі її підготовки, здійсненню керівництва й контролю з боку керівника бакалаврської роботи, рекомендаціями щодо структури і змісту, порядку оформлення, рецензування і захисту бакалаврської роботи. Для полегшення вибору теми студентам пропонується розроблена кафедрою фінансів орієнтовна тематика бакалаврських робіт, а також студент може самостійно запропонувати тему дослідження.

Призначення даних методичних вказівок - допомогти своєчасно та на належному рівні виконати, оформити та захистити бакалаврську роботу. Досвід, набутий автором у процесі підготовки бакалаврської роботи, буде корисним у майбутній науково-дослідній і практичній діяльності.

Бакалаврська робота відображає набуті теоретичні й фахові знання, професійні уміння, творчі якості випускника. Самостійно виконана бакалаврська робота демонструє загальну фахову підготовку автора, його ерудицію, придатність до практичної роботи відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти та освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціаліста.

У процесі виконання бакалаврської роботи автор має змогу продемонструвати своє розуміння фінансового стану України, запропонувати своє бачення її фіскально-бюджетних проблем як на макро-, так і на мікрорівнях, внести пропозиції щодо їх розв'язання, зокрема, щодо збільшення обсягів фінансових ресурсів, раціонального їх розподілу та ефективного використання; розробки та реалізації оптимізаційних фінансових рішень. Наявність продуманих висновків, обґрунтованих пропозицій - необхідна умова професійної зрілості випускника й відповідно високоякісної бакалаврської роботи.

З нормативно-інформаційного боку бакалаврська робота має базуватись на законах України, указах Президента, постановах Верховної Ради та Кабінету Міністрів, нормативних актах Міністерства фінансів, Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби, Національного банку та інших документах, що мають відношення до теми дослідження. У бакалаврській роботі повинні бути використані офіційні статистичні дані, самостійно зібраний цифровий матеріал, а також викладені та критично оцінені погляди вітчизняних та зарубіжних економістів на досліджувану проблему.

Необхідною умовою бакалаврської роботи є її реальність, тобто використання фактів і практичних даних конкретних фінансових органів, підприємств, організацій, установ різних форм власності, як правило, тих, де автор проходив практику, працює або куди буде направлений на роботу.

Кожному виконавцю бакалаврської роботи слід знати, що до захисту допускається бакалаврська робота, *виконана автором самостійно* на основі опрацювання теоретичного й аналізу практичного матеріалу, котра містить власні висновки й пропозиції бакалавра та оформлена відповідно до встановлених вимог. Суто описові бакалаврські роботи, підготовлені лише на основі опрацювання літературних джерел або механічно переписані з нормативних документів, не оформлені належним чином, а

тим більше виготовлені шляхом компіляції та плагіату, до захисту не допускаються.

1. ВИБІР ТЕМИ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Початковим етапом підготовки студентом бакалаврської роботи є виважений підхід до вибору її теми. Тему вибирають свідомо й самостійно. При цьому слід врахувати набутий досвід написання курсових та наукових робіт, рефератів, підготовки доповідей на наукових конференціях, виступів на семінарах тощо. Тема дослідження повинна відповідати індивідуальним творчим нахилам виконавця, його особливому інтересу до певних фінансових проблем, характеру професійної діяльності, перспектив майбутнього працевлаштування тощо. Одночасно виконавець повинен врахувати реальну можливість доступу до практичних даних, потрібних для підготовки бакалаврської роботи.

Щорічно кафедра фінансів рекомендує орієнтовну тематику бакалаврських робіт. У разі сумнівів і вагань при виборі теми студент може скористатись порадами керівника бакалаврської роботи, завідувача кафедри. В окремих випадках студент-бакалавр має право запропонувати у власній редакції тему бакалаврського дослідження, непередбачену примірною тематикою. Індивідуально визначена студентом тема підлягає обговоренню та затвердженню на засіданні кафедри фінансів.

У процесі вибору теми бакалаврської роботи слід врахувати, що конкретна тема закріплюється тільки за одним виконавцем, її дублювання іншими авторами не допускається.

Як правило, студенти виконують бакалаврські роботи на замовлення фінансових і фіскальних органів, органів виконавчої влади, банківських установ, страхових компаній, підприємств, організацій за місцем практичної роботи чи проходження виробничої практики. Такий порядок дає можливість поєднати теоретичне навчання з практичним інтересом виконавців, забезпечити реальність, високу якість, практичне значення та

наукову цінність дослідження, відобразити та задовольнити запити замовників, дослідити та розв'язати виявлені проблеми.

Кафедра призначає керівника бакалаврської роботи з врахуванням його наукових інтересів. Виконавець бакалаврської роботи разом із науковим керівником уточнюють у кінцевій редакції тему бакалаврської роботи, яка схвалюється на засіданні кафедри.

Після затвердження теми бакалаврської роботи студент узгоджує з керівником її план та оформляє завдання на її виконання, яким визначається графік підготовки та термін здачі окремих розділів та завершеної роботи. Завдання підписуються виконавцем, керівником роботи і затверджуються завідувачем кафедри. Дотримання встановлених термінів поетапного виконання бакалаврської роботи контролюється науковим керівником та щомісячно доповідається ним на засіданнях кафедри.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Бакалаврська робота виконується на основі вивчення та узагальнення положень чинного законодавства, нормативних та інструктивних документів, наукової, навчальної літератури та інших джерел, а також дослідження практичних фінансових, фіскально-бюджетних питань, прийняття управлінських рішень.

Після ґрунтовного вивчення законодавчо-нормативної бази автор звертається до літературних джерел, що містять результати наукових досліджень та висвітлюють погляди вітчизняних і зарубіжних економістів за темою бакалаврської роботи (монографій, наукових збірників, матеріалів наукових і науково-практичних конференцій, публікацій у спеціальних журналах, періодичній пресі тощо). При цьому особливої уваги заслуговують спірні питання, невирішені проблеми теорії і практики фінансів, рекомендації теоретиків, пропозиції практиків.

Порівняння різних точок зору дозволяє автору сформулювати своє бачення досліджуваної проблеми, забезпечує належний рівень виконання підвищує наукову цінність бакалаврської роботи.

Доволі трудомістким етапом виконання бакалаврської роботи є збір цифрового матеріалу, розрахунок показників, що характеризують досліджувану проблему. Інформаційною базою для емпіричних досліджень може бути: інформація, отримана з Internet; статистичні збірники; огляди та публікації в періодичній пресі; дані оперативної, статистичної, бухгалтерської та податкової звітності; матеріали ревізій, перевірок, обстежень, економічного аналізу, виробничих нарад тощо.

Результатом опрацювання та узагальнення досліджуваного матеріалу є складання аналітичних таблиць із проведенням глибокого аналізу показників, використанням економіко-математичних методів дослідження, новітніх технологій комп'ютерної обробки даних.

Для збору матеріалів найпридатнішим є період проходження студентами очної форми навчання виробничої практики. Для цього при складанні календарного плану проходження практики можна передбачити максимальну кількість днів із питань, що відповідають обраному напряму бакалаврської роботи.

Підготовлені окремі розділи бакалаврської роботи в терміни, передбачені індивідуальним завданням, передаються на перевірку керівнику роботи.

У процесі виконання бакалаврської роботи до її автора ставляться такі вимоги :

- дотримання ним встановлених індивідуальним завданням термінів підготовки окремих розділів і бакалаврської роботи в цілому, що повинно бути непорушним правилом ;
- самостійне опрацювання конкретних матеріалів, фактів та даних, що стосуються теми дослідження;

- дотримання наукової етики, що не допускає використання чужої інтелектуальної власності без дозволу її автора (власника) або без посилання на використані джерела;

- не допущення розкриття державної та комерційної таємниць, дотримання правил користування службовими документами та конфіденційними матеріалами;

- вміння узагальнювати та наочно ілюструвати описувані явища і процеси за допомогою аналітичних таблиць, діаграм, графіків, схем;

- під час написання бакалаврської роботи студент зобов'язаний періодично інформувати наукового керівника про стан підготовки роботи, своєчасно виконувати його вказівки та рекомендації.

3. КЕРІВНИЦТВО Й КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Керівництво підготовкою бакалаврських робіт здійснює професорсько-викладацький склад кафедри фінансів, який розробляє орієнтовну тематику, здійснює науково методичне керівництво бакалаврськими роботи, контролює їх якість, організовує рецензування і захист. Керівники бакалаврських робіт затверджуються наказом ректора університету відповідно до подання завідувача кафедри. В обов'язки керівника бакалаврської роботи входить:

- остаточне формулювання теми бакалаврської роботи ;
- видача завдання на підготовку бакалаврської роботи і складання графіка її виконання;
- надання студенту допомоги при складанні плану, порад щодо підбору літературних джерел;
- систематичне консультування виконавців бакалаврських робіт; контроль за своєчасністю та якістю виконання роботи, проміжне рецензування окремих розділів бакалаврської роботи ;
- підготовка відгуку на бакалаврську роботу в цілому.

На засіданнях кафедри періодично заслуховуються звіти наукових керівників про хід підготовки бакалаврських робіт. У необхідних випадках звітування про хід підготовки робіт на засідання кафедри можуть зарозумітися окремі студенти-бакалаври.

Зовнішнє рецензування бакалаврських робіт здійснюється науковцями кафедр університету та інших вищих навчальних закладів.

Бакалаврські роботи, які за своїм змістом та оформленням не відповідають установленим вимогам, до захисту в Екзаменаційній комісії не допускаються.

4. СТРУКТУРА І ЗМІСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Зміст бакалаврської роботи повинен відповідати плану й носити індивідуальний характер. За своєю структурою він включає: вступ, назви розділів та підрозділів, висновки, список використаних джерел, додатки.

Для виконання бакалаврської роботи студент заповнює з керівником листок із завданням на її виконання, де фіксуються структурні частини роботи та термін їх виконання, відмітки керівника про виконання. Завдання на бакалаврську роботу розміщується після титульного аркуша і не підлягає загальній нумерації.

Типовий зміст бакалаврської роботи подано в додатку А.

У вступі слід коротко (на 2-3 сторінки) відобразити:

- обґрунтування актуальності теми й мотивацію її вибору;
- загальну мету і поставлені в роботі завдання;
- об'єкт дослідження (коло ідей, теорій, фактів, явищ, процесів, обраних для дослідження);
- предмет дослідження (знаходиться в межах об'єкта, що співвідноситься з об'єктом як часткове з загальним; предмет – конкретна частина об'єкту; саме предмет визначає тему роботи, знаходиться в центрі уваги дослідника. Наприклад, якщо тема бакалаврського дослідження

"Механізм формування фінансових ресурсів підприємства", то її об'єктом є фінансові ресурси підприємств, а предметом - економічні відносини, які виникають у процесі формування підприємствами фінансових ресурсів;

- методологічна база дослідження (законодавчо-нормативні документи, методи наукового пізнання);

- теоретична база (роботи вчених, погляди яких вплинули на позицію автора);

- інформаційно-аналітична база (джерела і матеріали, на базі яких виконана бакалаврська робота);

- науково-пізнавальне і практичне значення проведеного в бакалаврській роботі дослідження;

- відомості про структуру й обсяг бакалаврської роботи.

Обсяг основного тексту роботи не повинен бути більшим 60 сторінок. Основний зміст роботи зазвичай складається з трьох розділів, але не виключено - з двох або чотирьох. Як правило, зміст основних розділів має відповідати таким критеріям та включати наступні блоки питань :

- 1-й розділ: зміст проблемно-теоретичного характеру (до 18 стор.);

- 2-й розділ: зміст інформаційно-аналітичного характеру (опис і аналіз діючої практики)(до 18 сторінок);

- 3-й розділ: зміст інноваційно-рекомендаційного характеру (висвітлення невирішених проблем та обґрунтування пропозицій, що базуються на матеріалах 2-го розділу), а також розробку, реалізацію та оцінку ефективності управлінських рішень (до 20 сторінок).

У висновках стисло (до 3 сторінок) формулюють основні результати дослідження, шляхи подолання досліджуваних проблем, вносять рекомендації та пропозиції.

Відгук керівника та зовнішня рецензія вкладаються в кінці бакалаврської роботи після додатків.

5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

5.1. Загальні вимоги

Бакалаврську роботу набирають на комп'ютері (допускається машинописний друк або рукописний варіант) на одній стороні аркуша білого паперу формату А-4 (210 x 297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до 30 стрічок на сторінці кегль 14 шрифт Times New Roman. Параметри сторінки мають бути таких розмірів : **лівий - 30 мм, правий - 10 мм, верхній -20 мм, нижній - 20 мм. Ширина абзацного відступу 1,25.**

Заголовки структурних частин бакалаврської роботи "**ЗМІСТ**", "**ВСТУП**", "**РОЗДІЛ**" "**ВИСНОВКИ**", "**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**", "**ДОДАТКИ**" друкують **великими літерами** (шрифт 14, напівжирний) посередині до тексту.

Приклад оформлення розділу

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

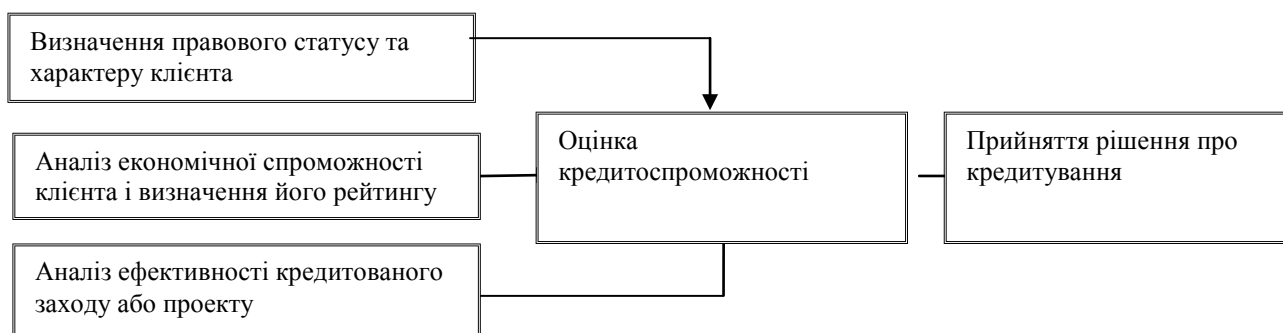
1.1. Теоретичні підходи до визначення поняття малого підприємництва

Практично будь-яка держава світу має сьогодні окрему програму щодо розвитку .....

Потрібно витримувати відстань між заголовком та текстовою частиною 3 міжрядкові інтервали (через 1 рядок). Кожну вищезазначену структурну частину роботи слід розпочинати з нової сторінки. Підрозділи та параграфи розділів не слід подавати з нової сторінки, а продовжувати далі по тексту через відступ 3 міжрядкових інтервали (1 рядок вільний). Заголовки підрозділів і параграфів друкують маленькими літерами з першої великої (14, напівжирний) з абзацного відступу.

5.2. Оформлення таблиць і ілюстрацій

Цінність бакалаврської роботи значно підвищиться, якщо студент при її написанні буде використовувати *ілюстрації*: технічні рисунки, схеми, графіки, діаграми тощо. Їх розміщують після першого згадування про них у тексті таким чином, щоб можна було читати без повороту переплетеного блоку бакалаврської роботи або ж на наступній сторінці з поворотом за годинниковою стрілкою. *Ілюстрації* позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу й порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис.2.1 (перший рисунок другого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією **посередині до тексту**. Назву і позначення „Рис...” виділяють **напівжирним шрифтом**. Рисунки повинні бути чорно-білі зі штриховкою.

Рис. 2.1. Елементи методики оцінки кредитоспроможності позичальника

Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді *таблиць*. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею посередині до тексту. **Назву починають із великої літери і виділяють напівжирним шрифтом**. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують **звичайним шрифтом**

напис "Таблиця" із зазначенням номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу й порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: "Таблиця 2.1"(перша таблиця другого розділу).

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки - з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними.

Приклад побудови таблиці

Таблиця (номер) __

Назва таблиці	
Шапка	
	Заголовки граф
	Підзаголовки граф
Рядки	
	Графи (колонки)
	Боковик(заголовки рядків)

При переносі частини таблиці на інший аркуш слово "Таблиця" і її номер вказують перед першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть "Продовження табл." і вказують номер таблиці. Наприклад: "Продовження табл. 2.1". Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Примітки до таблиць (як і до тексту), у яких вказують довідкові й пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

Якщо на одному аркуші є одна примітка, то її не нумерують і після слова "Примітка" ставлять крапку. Якщо приміток на одному аркуші є кілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Посилання на таблиці та ілюстрації не варто оформлювати як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з таблицею чи ілюстрацією, і на яку треба зосередити увагу читача, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках "(табл. 2.1)" або зворот типу: "...як це видно з рис. 12.1".

5.3. Написання формул

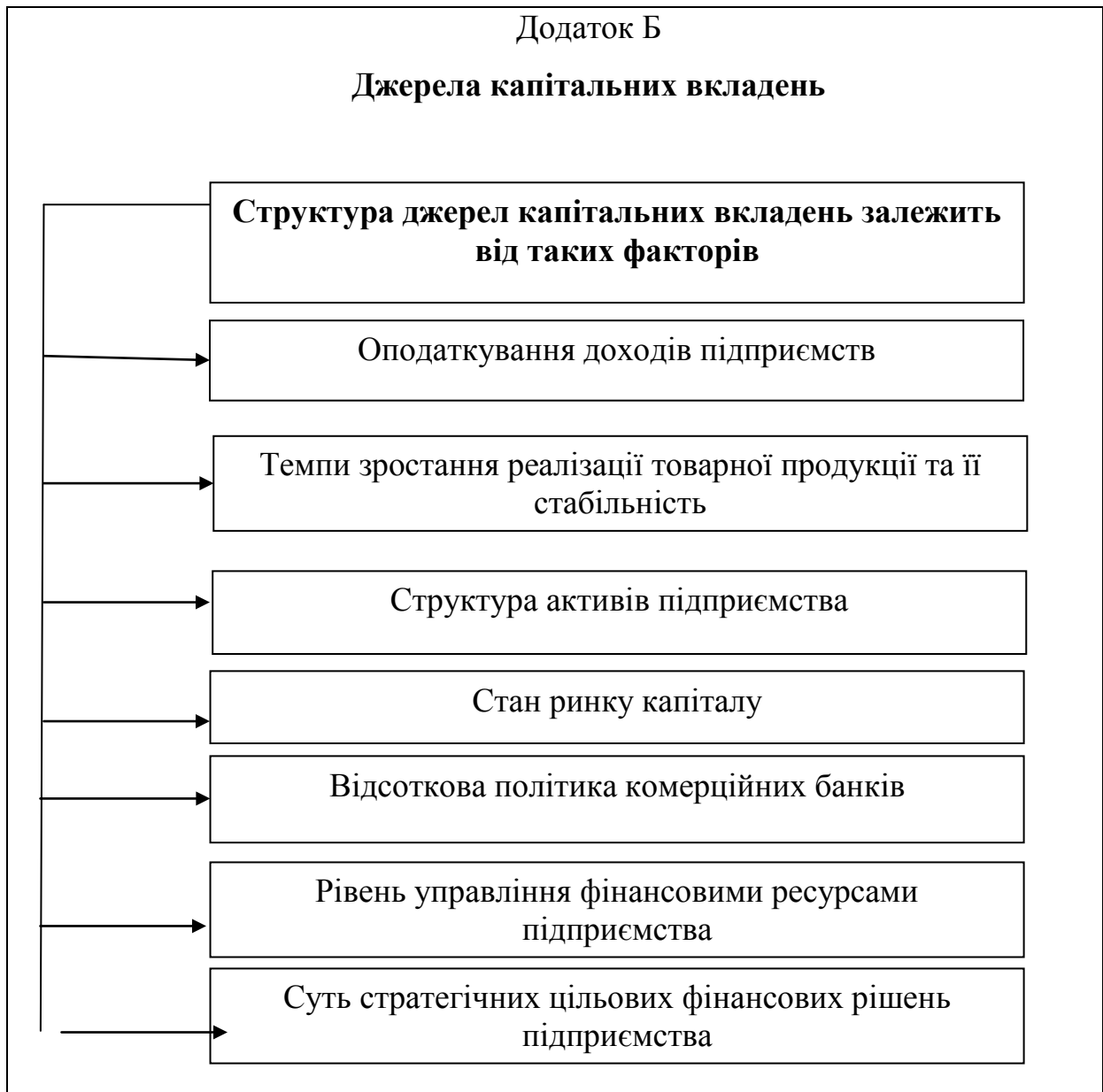
При необхідності використовують *формули*, їх виділяють із тексту вільними рядками. Над і під кожною формулою потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння чи формула не вміщуються в одному рядку, його слід перенести після знака рівності (=) або після інших розділових знаків (+, -, x, :). Невеликі й нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів подають безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка, який починають зі слова "де" без двокрапки. Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Формули в бакалаврській роботі (якщо їх більше однієї) нумерують арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.3) (третья формула другого розділу).

5.4. Оформлення додатків

Додатки оформляють як продовження бакалаврської роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. При оформленні додатків на окремому аркуші пишуть (друкують) великими літерами слова "ДОДАТКИ". Кожен додаток повинен мати заголовок. Він пишеться угорі **малими**

літерами з першої великої ніпівжирним шрифтом посередині відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої звичайним нежирним шрифтом пишуть слово "Додаток __" і велику літеру, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, проте з нумерації слід виключити літери Г, Є, І, Й, О, Ч, Ї. Наприклад, Додаток А, Додаток Б.

5.5. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака № . Першою сторінкою бакалаврської роботи є титульний аркуш (Додаток Б), другою - зміст, нумерацію яких не проставляють. Нумерацію сторінок розпочинають зі вступу, перша сторінка якого нумерується цифрою три. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки.

Такі структурні частини бакалаврської роботи як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Усі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: “1.ВСТУП” або “РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ”. Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: “2.3.”(третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: “1.3.2.”(другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в бакалаврській роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній за посиланням сторінці. Рисунки і таблиці, які розміщені

на окремих сторінках бакалаврської роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

5.6. Посилання на використані джерела

При написанні бакалаврської роботи її автор повинен робити посилання на використані літературні джерела, цитати, матеріали, або дослідження інших авторів, які наводяться в роботі.

Посилання в текстовій частині бакалаврської роботи слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділених двома квадратними дужками, наприклад : "у праці [1, с.7]". Допускаються інші способи посилань : внизу сторінки.

Посилання на ілюстрації або формули здійснюються за їх порядковим номером. Наприклад : "... на рис. 3.1.", "... у формулі (2.1)".

На всі таблиці бакалаврської роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад : "...у табл. 1.2".

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад: "див.табл. 1.3".

5.7. Список використаних літературних джерел

Літературні джерела можна розміщувати в списку одним із таких способів :

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків джерел;
- у хронологічному порядку;
- в порядку посилань у текстовій частині на літературні джерела.

Список використаних джерел формується в такій послідовності: спочатку пишуть Конституцію України, далі – кодекси, закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів, нормативні

документи Державної податкової адміністрації, Міністерства фінансів, Державного казначейства України в хронологічному порядку.

Далі розміщують авторські роботи (монографії, підручники, статті) в алфавітному порядку згідно з чинним стандартом бібліографічного оформлення літературних джерел. Наприклад :

КНИГИ

Однотомні видання

один автор

Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с.

Кузніченко С. О. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану": наук.-практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків: Право, 2015. 164 с.

Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с.

Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.

два автори

Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с.

Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практич. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с.

Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").

Сташис В. В., Бажанов М. И. Преступления против личности в УК УССР и судебной практике. Изд. 2-е, испр. и доп. Харьков: Вища шк., 1987. 216 с.

три автори

Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.

Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).

Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1997. 700 p.

чотири і більше авторів

Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.

Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: [б. в.], 2013. 352 с.

Постклассическая онтология права: монография / С. И. Максимов и др.; С.-Петербург. гос. ун-т; общ. ред. И. Л. Честнов. Санкт-Петербург: Алетей, 2016. 688 с. (Толкование источников права).

The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.

автор(и) та редактор(и)/ упорядник(и)

Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.

Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с.

Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. 369 с.

Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY: Anchor, 2000. 680 p.

автор(и) та перекладач(и)

Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев: Ин Юре, 2014. 240 с. (Памятники правовой мысли).

Питерс Т., Уотермен Р. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) / ред. Л. И. Евенко; пер.: Д. Васильев, В. Зотов. Москва: Прогресс, 1986. 424 с.

Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY: Dover, 1951. 196 p.

без автора

Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1).

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.

Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / ред. М. І. Хавронюк. Київ: Дакор, 2016. 496 с.

Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.

Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 p.

Багатотомні видання

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.

Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. Харьков: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.

Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

ІНШІ ВИДАННЯ

автореферати дисертацій

Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.

Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2017. 20 с.

дисертації

Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.

Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ

розділ книги

Борисова В. И. Право частной собственности в системе социально-экономических прав и свобод граждан и пути его реализации. Харьковская цивилистическая школа: право собственности: монография / ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков: Право, 2012. Разд. 3, гл. 1. С. 87–99.

Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. Кримінологія. Загальна та Особлива частини: підручник / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145. Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації.

Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю. Харків: Право, 2010. С. 221–229.

тези, доповідь

Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7–9.

Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матеріали XXII Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.

Шаповал В. Свобода та "природні права" людини як основа людського виміру права. Антропологія права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи): матеріали першого всеукр. круглого столу, м. Львів, 16–17 верес. 2005 р. Львів: Край, 2006. С. 286–295.

стаття з довідкового видання

Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550.

Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. Велика українська юридична енциклопедія. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. С. 573–574.

Ріяка В. О. Декларація митна. Юридична енциклопедія. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 2. С. 29.

Bergmann P. G. Relativity. The New Encyclopedia Britannica. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508.

стаття з періодичного видання (журнал, газета)

Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 84–88.

Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. *Право України*. 2009. № 10. С. 57–60.

Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. *Journal of Higher Education*. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.

Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. *Голос України*. 2016. 29 січ. (№ 16). С. 6–7.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282) (дата звернення: 17.03.2017).

Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302> (дата звернення: 17.06.2016).

Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. Проблеми законності. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: <http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852>.

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.

Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. Офіційний вісник України. 1998. № 28. Ст. 1062.

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page> (дата звернення: 17.03.2017).

5.8. Подання перерахувань у тексті

Переліки (перерахування) у тексті складаються з закінчених і незакінчених фраз. Незакінчені фрази пишуться з маленьких літер і позначаються арабськими цифрами або маленькими літерами із напівкруглою дужкою, що закривається.

Наприклад: До власних ресурсів банку належать: 1) статутний капітал, 2) резервний та інші фонди, 3) резерви на покриття різних ризиків, 4) нерозподілений прибуток.

До власних ресурсів банку належать:

- а) статутний капітал;
- б) резервний та інші фонди;
- в) резерви на покриття різних ризиків;
- г) нерозподілений прибуток.

Коли частини перерахування складаються з закінчених фраз, вони пишуться з абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюються один від одного крапкою.

Наприклад.

Схема роботи банку з бюро кредитних історій (БКІ):

1. Клієнт-позичальник звертається в банк за отриманням кредиту.
2. Банк запитує дозвіл позичальника на отримання його кредитної історії з БКІ.
3. Позичальник дає банку письмовий дозвіл.
4. Банк робить запит в БКІ.
5. БКІ формує кредитний звіт і надає його банку.
6. Банк на підставі одержаного звіту ухвалює рішення надати клієнту кредит або відмовити.

При перерахуваннях не дозволяється використовувати маркування у вигляді зірочок, кружечків, квадратиків, галочок тощо (■ * ° • ■ □ √)

6. ВИМОГИ ЩОДО ДОТРИМАННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.

Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника визначає, що у своїй навчальній діяльності, у наукових дослідженнях, практичній роботі тощо студенти зобов'язані дотримуватись принципу академічної доброчесності, тобто діяти порядно, доброчесно. Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
інші форми.

Порушення принципу академічної доброчесності не лише завдає шкоди репутації університету, а й зменшує цінність освітніх та наукових ступенів, що здобуваються в університеті.

Відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», що затверджено вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 9 від 25 вересня 2018 р.) кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» підлягають перевірці на академічний плагіат.

Рекомендації щодо запобігання плагіату.

1 Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.

2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці 5 наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за: __»).

4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю.

5. Будь-які відтворені в тексті наукової роботи оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва, слід зазначити також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі.

Після проходження перевірки на наявність плагіату, всі роботи розміщуються в репозитарії Університету

Університет використовує системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості такі як Unicheck (<https://unicheck.com/>) та Plagiat.pl (<https://plagiat.pl>), які рекомендовано МОН України. Використання вказаних систем відбувається відповідно до укладених угод з фірмами, які мають право надавати послуги користування цими системами. Система виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості

перевіряє роботу та формує звіт подібності. Звіт подібності передається для аналізу та прийняття рішення. Робота завантажується до репозитарію наукових та академічних робіт університету.

Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат дипломних кваліфікаційних робіт

1. Текст остаточного варіанту роботи, підтверджений науковим керівником, разом з заявою щодо самостійності виконання письмової роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи, має бути поданий на кафедру у роздрукованому та електронному форматі не пізніше, ніж за 14 календарних днів до захисту. Контроль за порівнянням друкованої та електронної версій роботи забезпечує кафедра.

2. Відповідальна особа завантажує електронний варіант роботи до системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості для здійснення перевірки.

3. Для кожної роботи система виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості генерує звіт подібності. Звіт повинен бути згенерований не пізніше, ніж за 48 годин від часу подачі роботи на кафедру.

4. Відповідальна особа передає звіт подібності на кафедру у електронному форматі та друкованому завіреним власним підписом.

5. Звіт подібності є одним із документів, на підставі яких кафедра приймає рішення про оригінальність роботи і готує висновок про допуск роботи до захисту (Додаток 2), який, у випадку захисту роботи, додається до пакету супровідних документів. Висновок про допуск роботи до захисту повинен бути підготовлений не пізніше, ніж за 10 днів до захисту. Копію звіту подібності та висновку про допуск роботи до захисту автор може отримати на кафедрі за письмовим запитом.

6. Якщо робота допускається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

7. Якщо робота не допускається до захисту, що підтверджено у висновку про допуск роботи до захисту, до здобувача вищої освіти застосовуються заходи академічної відповідальності аж до відмови у захисті диплому та анулювання попередніх результатів про що вказується у висновку про допуск роботи до захисту.

8. Усі роботи, допущені до захисту, протягом 48 годин після захисту будуть введені Адміністратором у базу даних для подальшого використання системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості.

9. У випадку незгоди з висновком про допуск дипломної роботи до захисту автор має право подати апеляцію. Протягом 3 робочих днів з моменту засідання кафедри, на якому розглядалось дане питання, автор має право подати письмову апеляційну заяву на ім'я декана факультету. Розгляд заяви відбувається на факультеті. Для розгляду апеляційної заяви протягом 2 робочих днів з моменту її надходження на факультет створюється апеляційна комісія, персональний склад якої затверджується зі складу науково-педагогічних працівників (загальний склад не менше 3 та не більше 7 осіб, не менше 51 % особового складу - доктори наук з профільної галузі) за розпорядженням декана факультету. Голова апеляційної комісії призначає засідання у не пізніше, ніж через 4 робочих дні з моменту виходу розпорядження декана про створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за 2 дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності. За результатами засідання апеляційна комісія формує остаточний висновок, який підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник (за наявності). Апеляція може бути подана тільки один раз.

7. ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Завершена та підписана автором бакалаврська робота реєструється на кафедрі. На основі відгуку наукового керівника та зовнішньої рецензії

завідувач кафедри приймає рішення щодо допуску бакалаврської роботи до захисту при ЕК.

Роботи, у яких виявили плагіат не допускаються до захисту і не підлягають доопрацюванню. Не допускаються до захисту також роботи, що не відповідають завданню на виконання бакалаврської роботи, плану, є структурно не витриманими, не повними за обсягом, мають низький аналітичний рівень, виконані з порушенням правил оформлення. Бакалаврська робота, яка не відповідає вимогам, повертається автору на доопрацювання. При неможливості доопрацювання бакалаврської роботи в межах установленого строку, кафедра приймає колегіальне рішення про недопуск бакалаврської роботи до захисту в поточному навчальному році.

Згідно зі встановленим порядком бакалаврська робота захищається на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії. У розпорядження членів ЕК надаються: бакалаврські роботи в комплекті з відгуком, рецензією і завданням на їх виконання.

Студент готує доповідь з презентацією дослідження на мультимедійному засобі до 10 слайдів. У виступі тривалістю до 8 хвилин бакалавр повідомляє про мету, зміст і основні результати роботи, приділяючи особливу увагу аналізу діючої практики, висвітленню конкретних фінансових проблем, а також обґрунтуванню пропозицій. Під час доповіді можна користуватися заздалегідь підготовленими тезами доповіді та додатковим матеріалом. Процедура захисту включає відповіді на запитання членів ЕКу та присутніх при захисті.

Після захисту на закритому засіданні ЕК бакалаврська робота оцінюється комплексно, тобто враховується її якість, відгуки керівника й рецензента, змістовність доповіді та відповідей на запитання.

Позитивна оцінка бакалаврської роботи свідчить про відповідність її автора критеріям професійної підготовки. Це служить підставою для присвоєння випускнику кваліфікації, що урочисто оголошується по закінченню засідання ЕК.

Авторів особливо змістовних, теоретично і практично цінних бакалаврських робіт ЕК має право рекомендувати для продовження навчання в магістратурі та в аспірантурі університету, на конкурс бакалаврських робіт, учасники й переможці якого заохочуються морально і матеріально.

У разі отримання незадовільної оцінки випускник має право на повторний захист даної бакалаврської роботи (переробленої і доповненої) або бакалаврської роботи на іншу тему протягом трьох наступних навчальних років.

Досвід і підсумки захисту, запропоновані рекомендації й пропозиції узагальнюються та використовуються кафедрою для подальшого підвищення якості бакалаврських робіт, удосконалення їх тематики, організації виконання і керівництва.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Якість виконання та успішність захисту бакалаврської роботи оцінюють за п'ятибальною системою.

"Відмінно" виставляється за ґрунтовно виконану роботу відповідно до стандартних вимог у випадку, коли студент вільно володіє матеріалом обраної теми, оперує економічними термінами, використовує й дає критичну оцінку широкого кола наукової літератури, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, використовує сучасні методи наукових досліджень, вміло поєднує теоретичні надбання з практикою, його робота виконана з дотриманням установлених вимог.

"Добре" виставляється за належно виконану роботу, сумлінну підготовку до захисту, вмілий виклад і знання матеріалу. Однак на захисті студент допускає певні неточності в трактуванні окремих проблем, відчуває труднощі в їх теоретичному узагальненні чи практичній ув'язці, не використав достатньої кількості літературних джерел .

“Задовільно” виставляється, якщо студент виконав роботу відповідно до вимог, в основному, орієнтується в даній темі, але не може достатньо аргументовано сформулювати висновки, вміло пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, відчуває значні труднощі в логічному викладі досліджуваних проблем, не достатньо переконливо і впевнено захищає бакалаврську роботу.

“Незадовільно” виставляється у випадку, коли робота має суттєві недоліки, виконана з відступом від встановлених вимог, а її автор не орієнтується в питаннях теми, не володіє необхідним понятійним апаратом, не опанував мінімуму наукової літератури, не володіє матеріалом обраної в бакалаврському дослідженні теми.

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	
1.1. Сутність поняття “пенсія”.....	
1.2. Соціальна політика держави в галузі пенсійного забезпечення	
1.3. Характеристика нормативно-правової бази про пенсійне забезпечення.....	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	
2.1. Система пенсійного забезпечення: види пенсій та їх законодавче регулювання.....	
2.2. Система недержавного пенсійного забезпечення	
2.3. Формування та використання коштів Пенсійного фонду та стан пенсійного забезпечення по Івано-Франківській області.....	
2.4. Механізм обчислення та порядок призначення пенсій.....	
РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	
3.1. Проблеми пенсійного забезпечення в сучасних умовах.....	
3.2. Шляхи реформування пенсійного забезпечення	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

Додаток Б

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

Дипломна робота

ОР - бакалавр

на тему: «**Система пенсійного забезпечення в
Україні та шляхи її вдосконалення**»

Виконав: студент ___ курсу, групи _____
спеціальності

_____
(прізвище та ініціали)

Керівник _____
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали, місце роботи, посада)

Івано-Франківськ - 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ВИБІР ТЕМИ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.....	5
2. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.....	6
3. КЕРІВНИЦТВО Й КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.....	8
4. СТРУКТУРА І ЗМІСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.....	9
5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ	
5.1. Загальні вимоги.....	11
5.2. Оформлення таблиць і ілюстрацій.....	12
5.3. Написання формул.....	14
5.4. Оформлення додатків.....	14
5.5. Нумерація.....	15
5.6. Посилання на використані джерела.....	16
5.7. Список використаних літературних джерел.....	16
5.8. Подання перерахувань у тексті.....	22
6. ВИМОГИ ЩОДО ДОТРИМАННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.	23
7. ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.....	27
8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ.....	29
Додаток А.....	31
Додаток Б.....	32